

Protocol Financiële beoordeling aanvragen Cultuurleningen, Microfinancieringen, Regionale Cultuurleningen en Talentleningen

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht d.d. 8 maart 2017

Het Fonds Cultuur+Financiering heeft als doel financieringen te verstrekken voor het versterken van ondernemerschap, het ontwikkelen van talent en/of het versterken van professionaliteit en beroepspraktijk in de kunst, cultuur en creatieve sector. De doelgroep bestaat zowel uit individuele personen als uit culturele organisaties en instellingen.

Het Fonds Cultuur+Financiering is een initiatief van Cultuur+Ondernemen.

Inkadering

Het Fonds Cultuur+Financiering beoordeelt aanvragen voor leningen op drie onderdelen:

- **Professionaliteit en beroepsmatigheid**

- *Individuele kunstenaars en creatieven:* De aanvrager moet beroepsmatig actief zijn als professionele maker. De beroepsmatigheid wordt vastgesteld aan de hand van opleiding, activiteiten, inkomen, productie, presentatie en positie. Het Fonds verstrekt geen financieringen voor niet-professionele activiteiten. Om in aanmerking te komen voor een lening moet een individuele aanvrager bijvoorbeeld een professionele kunstvakopleiding hebben afgerond. Wanneer er niet aan deze voorwaarde wordt voldaan, dan moet de aanvrager aantoonbaar professioneel werkzaam zijn als kunstenaar of creatief. Dit kan via de 'kunstenaarstoets' worden aangetoond, in te vullen bij de financieringsaanvraag.
- *Culturele organisaties en instellingen:* een culturele organisatie of instelling dient aantoonbaar bedrijfsmatig en professioneel te opereren binnen de kunst- en cultuursector of creatieve industrie.

- **Inhoudelijk bestedingsdoel**

Bij elke aanvraag vormt het Fonds zich een oordeel of de aanvraag (het project, de investering) betrekking heeft op activiteiten die inhoudelijk vallen onder de doelstelling van het Fonds, namelijk kunst, cultuur en creatieve sector.

- Bij *individuele personen* (kunstenaars, creatieven) gaat het om een zakelijk investeringsdoel ten behoeve van de beroepspraktijk of creatieve onderneming, bijvoorbeeld voor aanschaf van apparatuur, opleidingen, marketing en communicatie, productiekosten, overbrugging voor inkomsten, investeringen in werkruimte, ontwikkelen samplingmateriaal, ontwikkeling van portfolio of prototypes, opzetten van crowdfundingprogramma, enzovoorts.
- Bij *culturele organisaties en instellingen* moet het bestedingsdoel gericht zijn op de exploitatie en uitvoering van de activiteiten, de versterking van de bedrijfsvoering, evenementen of bijzondere activiteiten in het kader van de culturele doelstelling van de organisatie, of de versterking van de continuïteit van de organisatie.

Als het Fonds twijfelt over het inhoudelijke bestedingsdoel of onvoldoende kan overzien, raadpleegt het in voorkomende gevallen de experts van Cultuur+Ondernemen, partners bij de leninginstrumenten, en/of gezaghebbende specialisten of organisaties uit het veld voor referenties of adviezen. Waardeoordelen wil het Fonds in dit verband zelf zo min mogelijk uitspreken.

- **Financieel**

Bij de financiële toetsing beoordelen wij of de aanvraag financieel goed onderbouwd is en of de risicoafweging voldoende is voor een verantwoorde verstrekking van de financiering. Een financiering is verantwoord als de leningnemer (individueel of als organisatie) de lasten ervan binnen redelijke kaders kan dragen en redelijkerwijs goed in staat is de financiering conform afspraken af te lossen en de rentelasten ervan te betalen, ook als omstandigheden onverhoopt tegenzitten.

Deze drieslag in de beoordeling (professionaliteit, inhoudelijkheid en financieel) betreft alle leenproducten van het Fonds: de Microkredieten, de Regionale Cultuurleningen (zoals voor Amsterdam, Noord-Brabant, Utrecht en Almere) en de Talentleningen.

Dit protocol bevat hierna de uitwerking van het *financiële beoordelingskader* voor het verstrekken van leningen.

De aanvragen die het Fonds ontvangt kennen een grote diversiteit. De aanvrager kan een zelfstandig kunstenaar zijn, maar ook een culturele instelling of een creatief bedrijf. Het kan een eenmalig project betreffen, de aanschaf van apparatuur of van een instrument, maar ook de groeifaciliteit van een bedrijf. De financiële beoordeling wordt toegesneden op de aard en complexiteit van de aanvraag/aanvrager, en is daarom per individueel geval verschillend. Maar de stappen die worden doorlopen zijn altijd volgens een bepaalde consequente manier opgebouwd.

In voorkomende gevallen heeft de aanvrager een diepere financiële kennis nodig ter onderbouwing van zijn aanvraag. Cultuur+Ondernemen, oprichter van het Fonds Cultuur+Financiering, verzorgt een uitgebreid programma aan Training en Begeleiding. In overleg met de aanvrager kan een op maat gemaakt voorstel worden gemaakt, dat los staat van de uiteindelijke beoordeling van de leningaanvraag.

Uitwerking Financiële beoordeling in drie aangrijpingspunten

De *professionaliteitsbeoordeling en inhoudelijke beoordeling* monden uit in een principieel “ja of nee” om in aanmerking te komen voor de financieringsfaciliteiten die het Fonds biedt. Vervolgens bepaalt de financiële beoordeling de concrete toekenning van een lening in omvang, timing en contractuele afspraken.

Deze *financiële beoordeling* van elke aanvraag heeft betrekking op drie onderdelen:

1. Beoordeling van de financiële en zakelijke aspecten van het project (of de investering);
2. Beoordeling van de financiële en zakelijke kwaliteiten van de aanvrager;
3. Beoordeling van de financiële terugvalopties en zekerheden.

De centrale vraag die het Fonds bij ieder onderdeel stelt is: wat zijn de risico's en hoe worden deze gemanaged? Elke toekomstige activiteit en elke lening die verstrekt wordt gaat gepaard met onzekerheden en brengt dus risico's met zich mee. Vanuit de zorgplicht als geldverstrekker heeft het Fonds Cultuur+Financiering de taak deze zo goed mogelijk in te schatten, in nauwe samenspraak met de aanvrager.

De drie onderdelen (project, aanvrager, terugvalopties) worden hierna elk apart besproken. Bij de uiteindelijke beoordeling gaat het om het totaal van de drie onderdelen, in hun onderlinge samenhang. Dat geeft een integraal en afgewogen beeld van de haalbaarheid en soliditeit van de aanvraag.

Een algemeen punt in de beoordeling is dat het doorgaans aspecten betreft die moeilijk objectief vast te stellen zijn, omdat het een inschatting van een toekomstverwachting omvat. Zelden is het zwart-wit. Het gaat erom dat we de onzekere factoren scherper in beeld krijgen om tot een verantwoorde afweging te komen. Daarom begint de beoordeling met goed overleg en het stellen van de juiste vragen over en weer, aan de hand van de ingediende aanvraagformulieren. In de volgende deelparagrafen zijn belangrijkste toetsingsvragen geformuleerd.

Gesprek

Uitgangspunt is dat met elke aanvrager ten minste één gesprek plaatsvindt om de aanvrager beter te leren kennen, over en weer duidelijke informatie te verstrekken, en om vast te kunnen stellen wat de achtergronden zijn van de aanvrager en hoe de indrukken en verwachtingen die daar gewekt zijn ingeschat moeten worden.

De beoordeling heeft niet (alleen) ten doel om een aanvraag goed te keuren of af te wijzen, maar ook om bij twijfelgevallen verbeterpunten op te sporen waarmee de aanvrager aan de slag kan, en/of om nadere voorwaarden te kunnen formuleren waaraan voldaan moet zijn voordat een definitieve goedkeuring gegeven kan worden. Ook kan een gevolg van de beoordelingsprocedure zijn dat de aanvraag niet volledig wordt goedgekeurd, maar voor een beperkt deel met een lager bedrag of een toekenning in tranches.

1. Beoordeling van de financiële en zakelijke aspecten van het project/de investering.

De aanvrager dient aan het Fonds Cultuur+Financiering een goed beeld te geven van de wijze waarop hij de investering in de toekomst verwacht te kunnen terugverdienen. Dit is de zgn. betalingscapaciteit. Het resultaat van het project/de investering zelf moet voldoende zijn om de verplichtingen aan het Fonds (rente en aflossing) te kunnen voldoen.

De beoordeling van de betalingscapaciteit betreft de financiële analyse van de beoogde investering, het project, het evenement, de onderneming etc., waar de aanvraag betrekking op heeft. Er wordt bekeken in hoeverre de aanvrager zijn idee heeft uitgewerkt en of alle relevante aspecten zijn meegenomen. En er wordt een inschatting gemaakt of de aanvrager de eventuele risico's voldoende in beeld heeft.

Allereerst wordt hier de investering/financieringsbegroting gepresenteerd.

De aanvrager moet zijn financieringsbehoefte kunnen toelichten: Wat wil hij bereiken? Hoeveel geld heeft hij daarvoor werkelijk nodig? Waar gaat hij het precies voor gebruiken? Zijn de veronderstellingen en de begroting reëel? Gaat het om het eenduidig aanschaffen van apparatuur of een instrument, of zijn de investeringen ingewikkelder? Op welk moment is het geld echt nodig? En wordt op een andere manier meegefinancierd (eigen geld, subsidie, sponsorgeld, private investeerders)?

Daarbij is het belangrijk een onderscheid te maken naar opbrengst, uitgaven en resultaat:

Opbrengst

Dit zijn alle inkomsten die bijvoorbeeld met een optreden of de verkoop van een product worden verwacht en volgt - naargelang de aard en hoogte van de lening - uit een analyse van de marktmogelijkheden.

Onderbouwing kan worden gevraagd met:

1. Toezeggingen of intenties van beoogde afnemers d.m.v. offertes;
2. Contracten voor optredens, producties, presentaties e.d.
3. Financiële toezeggingen van derden (bijvoorbeeld sponsoring, subsidies, crowd funding).

Uitgaven

Dit betreft inzage in alle uitgaven die nodig zijn om het product of de dienst aan te bieden, of de voorstelling, het evenement, het project etc. daadwerkelijk plaats te laten vinden. Denk aan productiekosten, loonkosten derden, huur, kantoorkosten, advieskosten, maar ook bijvoorbeeld de inkoopkosten. De aanvrager maakt dus een kostenbegroting.

Nuttige vragen die hier kunnen worden gesteld:

- Wordt voor de benodigde investering een marktconforme prijs betaald?
- Is het zinvol om hiërarchie en urgentie aan te brengen in de uitgaven in het project/de investering?
- Kan de financieringsbehoefte uitgesmeerd worden over de tijd?
- Kan de aanvrager op onderdelen ook met anderen samenwerken om kosten te drukken?
- Zijn er mogelijkheden om te huren in plaats van te kopen, of om zaken uit te besteden in plaats van zelf te doen?

Resultaat

Naast de afzonderlijke analyse van de opbrengsten en uitgaven gaat het uiteraard om de vraag of het verwachte resultaat voldoende is voor alle financiële verplichtingen en het ondernemersinkomen.

Bovenstaande punten komen het best tot uiting in de zogenaamde risicoanalyse. Daarbij wordt naast het scenario met de te verwachte uitkomsten (verwachte opbrengsten minus verwachte uitgaven is verwacht resultaat) ook een “worst-case” scenario gemaakt. Hiermee wordt in beeld gebracht hoe lang de “remweg” is om tegenvallers op te vangen: bij hoeveel daling van de opbrengst en/of stijging van de uitgaven is het resultaat nog voldoende om aan alle betalingsverplichtingen te voldoen?

Het gaat er vooral om dat de aanvrager zelf een zorgvuldige afweging heeft gemaakt en een realistisch en haalbaar beeld heeft van zijn project of investering.

Als uit de risicoafweging onvoldoende resultaat voor de verplichtingen blijkt, is het belangrijk om te bekijken of de aanvrager het volledige investeringsbedrag echt wel nodig heeft als lening. De lening kan ook worden uitgekeerd voor een deel van de totale investering, waarbij de leningnemer een andere deel hiervan op andere wijze financiert, bij voorbeeld uit eigen middelen of door een beroep te doen op derden (sponsoring, subsidie, crowd funding). Zo komt de integrale financieringsmix vrijwel altijd aan de orde.

In sommige gevallen kan het goed zijn de investering uit te stellen en eerst een financiële buffer op te bouwen. De aanvrager wordt daarmee minder afhankelijk van opbrengsten in de toekomst bij de aflossing. Ook het risico voor het Fonds Cultuur+Financiering wordt daardoor overeenkomstig kleiner.

Ondernemersplan

Naarmate de leningaanvraag groter en complexer is, neemt ook het financiële risico toe, zowel voor de leningnemer als voor het Fonds. De behoefte bestaat dan aan een zorgvuldiger en gedetailleerder uitgewerkte onderbouwing. Voor leningen boven de € 10.000 kan daarom een ondernemingsplan worden gevraagd.

Het ondernemersplan geeft inzicht in het onderscheidend vermogen van de aanvrager, en of hij de risico's van zijn plan/project/investering goed in beeld heeft. In het ondernemersplan worden onder meer de volgende vragen beantwoord:

- Waar is de financiering voor bedoeld, is er een investeringsbegroting?

- Als het een product of dienst betreft, waar gaat de aanvrager 'verkopen' (podium, galerie, winkel, etc.) en is de prijs reëel?
- Kent hij zijn concurrenten en hun prijsvorming, hoe onderscheidt hij zich daarvan (kansen en bedreigingen)?
- Is het mogelijk om inkomsten naar voren te halen, bijvoorbeeld door voorintekening op een voorstelling of productie?
- Zijn de distributie en verkoopkanalen voldoende in beeld?
- Zijn er concrete contacten met afnemers en/of klanten, en is hij afhankelijk van één of zijn er meerdere (spreiding)?
- Zijn er andere inkomstenbronnen zoals sponsorgelden, subsidies, crowd funding?
- Heeft de aanvrager een liquiditeitsbegroting gemaakt en blijkt hieruit de betalingscapaciteit?
- Wordt de aanvrager ondersteund in het ondernemerschap door andere personen of partijen, of komt alles op hem neer?
- Wat is de achtergrond van de aanvrager (sterke en zwakte punten) en heeft hij ervaring met het ondernemerschap?

De laatste twee onderdelen van bovenstaande opsomming vormen in feite de overgang naar het tweede aspect van de financiële beoordeling, die in de volgende paragraaf centraal staat.

2. Beoordeling van de financiële en zakelijke kwaliteiten van de aanvrager.

Het tweede aspect van de financiële beoordeling betreft de aanvrager zelf: in hoeverre is aannemelijk dat hij in staat is de eenmalige activiteit (project, evenement, productie, onderneming) ook daadwerkelijk tot een goed einde te brengen? En als het een culturele organisatie of creatief bedrijf betreft, biedt deze dan voldoende toekomstperspectief?

De deelaspecten waar het Fonds Cultuur+Financiering dan naar kijkt zijn onder meer:

- Opleiding, interesse en motivatie (drijfveer) (van individu of management);
- Ervaring (Track record) op hetzelfde terrein;
- Ervaring (Track record) op ander terrein;
- Bereidheid tot samenwerking en mogelijke partners.

Successen uit het verleden bieden geen garanties voor de toekomst. Tegelijkertijd is ervaring een groot goed. Een zelfstandig kunstenaar of creatieve ondernemer die gewend is inkomsten te genereren, of die positieve ervaring heeft in vergelijkbare eerdere trajecten, heeft bewezen dat hij de praktijk kent en waarschijnlijk om kan gaan met onzekerheden die horen bij de uitvoeringspraktijk. Een organisatie met een stevige positie in het veld en een verankering naar publiek en samenleving beschikt doorgaans over materiële en immateriële buffers. Wij vragen de aanvrager dus naar eerdere ervaringen, naar track record en activiteiten uit het verleden, en laten deze onderbouwen met concrete voorbeelden, cijfers en cases.

Voor de onderbouwing en beoordeling van de aanvraag kan worden gevraagd om:

- Diploma's
- Uittreksel Kamer van Koophandel
- Oprichtingsakte/ Statuten
- Jaarcijfers
- IB-aangifte
- Recente bankafschriften
- BKR-toets
- Bewijsvoering van track record en eerdere projecten

- Intenties van samenwerkingspartners
- Referenties.

Ervaring en track record zijn belangrijk. Maar vaak zijn het juist starters die behoefte hebben aan een lening van het Fonds en een kans verdienen. Starters beschikken per definitie niet over de specifieke ervaring die nodig is. Maar ook dan kan hun achtergrond en track record veel inzicht geven. De gedrevenheid van een persoon, de energie en het doorzettingsvermogen, zijn erg belangrijk om tot succes te komen. Of iemand over dergelijke eigenschappen beschikt komt aan de orde in het gesprek, maar kan de aanvrager ook laten zien en onderbouwen met ervaringen of een schets van zijn achtergrond en bezigheden in het verleden, al dan niet professioneel. Ook in de keuze en resultaten van zijn opleidingen kan een aanvrager laten zien waar zijn interesse en kwaliteiten liggen, over welke kennis en expertise hij beschikt, en hoe hoog de slagingskansen van de aanvrager kunnen worden ingeschat. Wij willen de aanvrager goed leren kennen en een inschatting kunnen maken van zijn sterke en zwakke punten, en deze bespreekbaar maken.

Bij de beoordelen van de kwaliteiten en competenties van de aanvrager kijken we ook naar samenwerkingsverbanden, teams, raadgevers en adviseurs die bij de investering betrokken worden. De eigenschappen die nodig zijn om een project of evenement tot een goed einde te brengen hoeven uiteraard niet altijd in één persoon verenigd te zijn.

3. Beoordeling van de financiële terugvalopties en zekerheden.

Hierboven is uiteengezet dat het project/de investering voldoende resultaat moet hebben om de betalingsverplichtingen van de lening te kunnen voldoen. Het Fonds Cultuur+Financiering zal te allen tijde de rente en aflossing terug betaald moeten zien. Immers, uit deze betalingen kunnen weer nieuwe leningen in de kunst en cultuursector en creatieve sector worden verstrekt.

Als er voldoende resultaat en verdienvermogen is, ontstaat de mogelijkheid om zelf toekomstige projecten/investeringen te gaan financieren. Er is dan sprake van een gezonde betalingscapaciteit.

Het kan ook zijn dat het resultaat en het verdienvermogen tegenvallen en (nog) onvoldoende zijn voor de betalingsverplichtingen en voor voldoende ondernemersinkomen. In dat geval zal de aanvrager moeten kunnen schetsen welke andere bronnen van inkomsten hij voorziet voor levensonderhoud en betaling van de rente en aflossing. Dit kan bijvoorbeeld een inkomen uit loondienst zijn of uit een ander eigen bedrijf. Ook de beoordeling van deze terugvalopties valt onder de zorgvuldige risicoafweging die de aanvrager in eerste instantie zelf maakt, en die het Fonds zal toetsen.

Zekerheden

Ondanks een zorgvuldige risicoafweging op alle hierboven genoemde aspecten, kan er in de praktijk sprake zijn van een “worst-case” scenario. Dit kan betekenen dat zowel het resultaat van het project/investering en de terugvalopties van de aanvrager onvoldoende zijn is om alle betalingsverplichtingen na te komen.

Om het risico van de worst cases op te vangen, kan het Fonds Cultuur+Financiering als geldverstrekker zekerheden vragen. De risicoafweging door de beoordelaar is hier de aanleiding voor. Gedacht kan worden aan het vestigen van de volgende zekerheden:

- Verpanding van activa/bezittingen, b.v. apparatuur, voorraad;
- Verpanding van de vorderingen op de opdrachtgevers (debiteuren);
- Achterstelling van een andere lening verstrekker;
- Garantstelling door een derde persoon, b.v. partner of familielid

- Hypotheek op bijvoorbeeld een bedrijfspand of werkruimte;

Als het gaat om een rechtspersoon die de lening aanvraagt (een stichting of een BV), en deze rechtspersoon biedt onvoldoende comfort of onvoldoende commitment met continuïteit, dan kan het nodig zijn om ook de aanvrager en/of de bestuurders van de rechtspersoon zich persoonlijk te laten binden aan (een deel van) de lening. Dat kan een garantstelling zijn door meerdere personen, het risico ligt dan niet bij één partij. Hiermee wordt niet allen (een stukje) financiële zekerheid verkregen, maar ook persoonlijke commitment gewaarborgd. Uiteraard worden de te stellen zekerheden met de aanvrager besproken en toegelicht.

Ten slotte

Bovenstaande aspecten vormen de systematische stappen voor een onafhankelijke beoordeling van leningaanvragen. Zij ordenen de informatie en indicaties die een beeld geven over de slagingskans en de risico's. Uiteindelijk gaat het er om een zo compleet mogelijk en goed onderbouwd beeld te krijgen van de aanvraag.

Goede aanvragen van goed onderbouwde en kansrijke projecten en investeringen kunnen door allerlei omstandigheden toch verkeerd uitpakken, ook zonder dat dat de aanvrager direct is toe te rekenen. Er zijn altijd risico's aan verbonden. Het gaat er om die risico's zo goed mogelijk in beeld te brengen, te beperken en te managen. Dat is zowel in het belang van de aanvrager als de kredietverstrekker.

Een zorgvuldige financiële beoordeling scherpt de aanvraag aan, brengt de aanvrager mogelijk op nieuwe ideeën om zijn aanvraag te verbeteren en kansrijker te maken, en verkleint daarmee de kans op het niet kunnen naleven van de betalingsverplichtingen van rente en aflossing.

Een beoordeling langs bovenstaande lijnen geeft een goede kapstok om een gesprek met Fonds Cultuur+Financiering aan te gaan en de kwaliteit van de aanvraag te verbeteren: niet alleen op papier, maar vooral ook in de praktijk. Tijdens de aanvraagprocedure ontstaat een individuele relatie tussen de aanvrager en Cultuur+Ondernemen. De gesprekken vinden in een vertrouwde omgeving plaats, en alle gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De onderlinge band is ook belangrijk om in de toekomst gezamenlijk in overleg te kunnen gaan als bijsturing nodig is. Ook na de beoordeling en toekenning van de lening zijn kredietnemer en kredietgever beide gebaat bij tijdig contact, indien er zich onverhoopt tegenvallers voordoen.